

РОБЪРТ ШЕКЛИ
УСЕЩАШ ЛИ НЕЩО, КОГАТО
ПРАВЯ ТАКА?

Превод от английски: Рени Димитрова, 1997

chitanka.info

Апартаментът във Форест Хилс бе на хора от средната класа, обзаведен със стандартните вещи: канапе, изработено от рязан бор от „Лейди Йогина“, нощна лампа над голямо кресло с дизайн на Шри Някакъвсигоротер, огромен прожекционен апарат, показващ „Картина на кръвния поток“ от доктор Молидоф и Юли. Имаше и обичайната микробиотична конзола за хранене, включена сега на композиция номер три за душевна храна от Дебелия Черен Анди — свински челюсти и черен грах. Имаше още ноктено легло „Мърфи“ — аскетичен експерт за красотопочивка модел 2000 с хромирани самозаострящи се нокти номер четири. С една дума, целият апартамент бе обзаведен с трогателно усилие да се спази *модернистично-духовния* шаблон на модата от последната година.

Вътре в този апартамент, съвсем сама и страдаща от *изолация*, бе сравнително младата домакиня Мелисанда Дур, която току-що бе излязла от стаята на сладострастието — най-голямото помещение в дома с огромно канапе и тъжно иронични изображения от бронз на фалос и вагина, намиращи се върху едната стена.

Тя беше *красиво* момиче с наистина приятни крака, сладки бедра, красив изпъкнал бюст, дълга, мека и лъскава коса и фино дребно лице. Хубава, много хубава. Момиче, с което всеки мъж би пожелал да се съвокупи. Веднъж. Може би дори дважд. Но определено не и за постоянно.

Защо не? Ами защото... Нека дадем следния пример.

— Хей, Сенди, скъпа, нещо не беше наред ли?

— Не, Франк, беше прекрасно. Какво те кара да мислиш, че нещо не е било наред?

— Ами предполагам, защото гледаше към тавана със странно изражение, почти намръщена...

— Така ли? О, да, спомням си. Опитвах се да реша дали да купя едно от онези лъжещи окото неща, които са пуснали в „Сакс“ и да го поставя на тавана.

— Мислила си за *това*? *Тогав*а?

— О, Франк, няма от какво да се притесняваш. Беше *страхотно*, Франк, *ти* беше страхотен и на мен ми хареса. Наистина.

Франк беше съпругът на Мелисанда. Той не играе никаква роля в този разказ, а и твърде малка в живота ѝ.

И така, тя беше в своя чудесен апартамент, красива отвън и празна отвътре, една приятна възможност, която никога не е била използвана, истинска недосегаема американка... В този момент звънецът издрънча.

Мелисанда първо се стресна, после се заколеба. Зачака. Звънецът издрънча отново. *Някой трябва да е сгрешил апартамента.*

Въпреки това тя отиде до вратата, включи пазещия входната врата унищожител, за да се предпази от някой изнасилвач, крадец или изобщо хитрец, който би могъл да влезе, след което откряна вратата и попита:

— Кой е, моля?

— Служба за доставки „Акме“ носи мърмър за госпожа Мър-мър-мърмър — отговори мъжки глас.

— Не ви разбирам, говорете по-ясно.

— Служба за доставки „Акме“ носи мърмър за мърмър-мър-мър и не мога да стоя тук цяла мърмър.

— Не ви разбирам!

— **КАЗАХ, ЧЕ НОСЯ КОЛЕТ ЗА ГОСПОЖА МЕЛИСАНДА ДУР, ДЯВОЛ ДА ГО ВЗЕМЕ!**

Тя отвори вратата изцяло. Навън стоеше един куриер с голям кашон почти колкото него, тоест близо един и осемдесет на височина. На него бяха написани нейното име и адрес. Тя се подписа, а куриерът избута кашона вътре и си тръгна, като продължаваше да мърмори. Мелисанда остана в хола и огледа кашона.

Помисли си: „Кой ли би ми изпратил подарък ей така без причина? Не е Франк, не е Хари, не е леля Еми или Ели, не е мама, нито татко (естествено че не, глупачко, та той умря преди пет години, горкият проклетник), нито който и да било друг. Но може би това не е подарък. Може да е някаква шега или бомба, предназначена за някой друг и изпратена погрешно (или пък предназначена за мен и изпратена *правилно*), или просто някаква грешка.“

Тя изчете различните етикети върху кашона. Предметът бе изпратен от магазин „Стерн“. Мелисанда се наведе и дръпна капачката (като при това си счупи един нокът), която обездвижваше бутона за отваряне, махна я и натисна лостчето на позиция „ОТВОРЕНО“.

Кашонът разцъфна като цвете, разтваряйки дванадесет еднакви сегмента, всеки от които започна да се самонавива обратно.

— Уха — възкликна Мелисанда.

Кашонът се разтвори напълно и навитите сегменти се свиха и самоунищожиха, оставяйки две шепи студена, фина, сива пепел.

— Още не са разрешили проблема с пепелта — измърмори Мелисанда. — Както и да е.

Тя погледна с любопитство предмета, който се бе намирал в кашона. На пръв поглед той представляваше цилиндър от метал боядисан в оранжево и червено. Машина? Да, определено някаква машина с отвори за излизане на въздуха от двигателя в основата, с четири, обвити в гума колелца и различни приспособления — удължители, крепителни елементи, всякакви неща. И имаше връзки, позволяващи смесени операции, стандартен щепсел в края на самонавиващ се кабел, с табелка под него, на която пишеше: „ВКЛЮЧЕТЕ ВЪВ ВСЕКИ КОНТАКТ С НАПРЕЖЕНИЕ 110–115 ВОЛТА.“

Лицето на Мелисанда се изпъна от яд.

— Та това е една проклета *прахосмукачка*! За Бога, та аз вече си имам прахосмукачка. Кой, по дяволите, може да ми изпрати още една?

Тя се разходи из стаята, като краката ѝ потропваха ядосано, а по овалното ѝ лице се виждаше обхваналото я напрежение.

— Тоест — заговори тя, — макар и *неочаквано*, очаквах, че съм получила нещо красиво и полезно или поне *приятно*, може би даже интересно. Не знам какво, Боже мой, но може би някаква червено-оранжева машина за хвърляне на топки, достатъчно голяма, че да се свия вътре и като заработи, тя да ме изхвърли към полето и докато аз се търкалям, да блести и звъни, докато стигна до края и ооо, Боже, тогава машината да покаже, че съм спечелила МИЛИОН МИЛИОНИ. Или поне нещо подобно!

И така, най-после всичките ѝ неизказани мечти бяха изречени. И колкото и неоформени, и далечни да бяха, все пак бяха малко срамни и желани.

— Както и да е — изрече тя, отхвърляйки предишната картина от главата си, като я сви и скри далеч в подсъзнанието си. — Както и да е, получих все пак някаква проклета прахосмукачка, при положение, че вече си имам една, която е само на три години. На кой ли му е притрябвала втора и кой ли все пак ми е изпратил тази проклетия и защо?

Тя огледа да види дали няма визитна картичка. Нямахте. Никакъв намек. И тогава си помисли: „Сенди, ти наистина си глупачка! Разбира се, че няма визитка. Машината със сигурност е била програмирана да изрецитира някакво съобщение.“

Сега тя изпадна в леко любопитство. Разви кабела и го включи в контакта на стената.

Клик! Светна една зелена лампичка, на синьото екранче се появи надпис: „ВСИЧКИ СИСТЕМИ СА ВКЛЮЧЕНИ“, двигателят замърка, чуха се тихите шумове от задвижваните сервомоторчета, после механопатичният регулатор показва „РАВНОВЕСИЕ“ и светна мека розова светлинка с надпис: „ПЪЛНА ГОТОВНОСТ“.

— Добре — изрече Мелисанда. — Кой те изпрати?

„Хър, мър, трак.“ Чу се леко почукване и прокашляне откъм кутията с гласовия запис. После се чу глас:

— Аз съм Ром, номер 121376 от новата К-серия домашни чистачи на ДЕ. Следва платено съобщение: Хмм, Дженерал Електрик с гордост ви представя последната и най-триумфална разработка на своя „Пълен ръчен контрол върху всеки аспект от концепцията за по-добър домашен живот“. Аз, Ром, съм последният и най добър модел от серията „Омни“ за почистване на ДЕ.

„Хър, мър, трак.“ Лек шум откъм кут...

— Аз съм Специален Домакин, фабрично програмиран като всички домакини за бързи, похватни, многовсичкови функции, но в допълнение към това, аз съм конструиран за лесно и моментално препрограмиране, за да отговоря на индивидуалните нужди на вашия дом. Аз имам много качества. Аз...

— Не може ли да прескочим това? — попита Мелисанда. — Това го казва и другата ми прахосмукачка.

— ...ще премахна прахта от всички повърхности — продължи Ром. — Ще мия чиниите и тенджерите, ще унищожа хлебарките и гризачите, ще изчистя химически и ще изпера на ръка дрехите, ще зашия копчетата, ще направя рафтове, ще боядисам стените, ще готвя, ще чистя килимите и ще изхвърля всичкия боклук, включително и скромните си собствени отпадъчни продукти. И това са само малка част от моите функции.

— Да, да, знам — каза Мелисанда. — Всички прахосмукачки го правят.

— Знам — отговори Ром. — Но аз трябва да си кажа платеното търговско съобщение.

— Приеми, че си го казал. Кой те изпрати?

— Изпращачът предпочита още да не се разкрива името му — отвърна Ром.

— Ооо... Хайде кажи ми!

— Не още — отвърна упорито Ром. — Да изчистят ли килима?

— Другата прахосмукачка го направи тази сутрин — поклати глава Мелисанда.

— Да освежа стените? Да измия коридорите?

— Няма защо. Всичко е направено вече, всичко е напълно чисто.

— Добре — каза Ром. — Поне мога да изчистя това петно.

— Какво петно?

— На ръкава на блузата ти, точно под лакътя.

Мелисанда погледна.

— Ооо, трябва да съм го направила, когато мазах филийките тази сутрин. Знаех си, че трябваше да оставя тостера да ги намаже.

— Премахането на петна е един от моите специалитети — каза Ром. Той насочи тапицирания си захващач номер две, с който хвана лакътя ѝ, а после протегна метална ръка, завършваща с навлажнена сива мека лапичка. С нея разтри петното.

— Направи го по-голямо!

— Само привидно, докато подреда молекулите за невидимо изпарение. Сега е готово. Виж.

Той продължи да разтрива. Петното избледня, а после изчезна напълно. Ръката на Мелисанда поизтръпна.

— Яяя — каза тя. — Това е доста приятно.

— Аз го правя добре — спокойно заяви Ром. — Но я ми кажи, знаеше ли, че в горната част на гърба и областта на раменните мускули факторът на напрежението ти е 78,3?

— Какво? Да не си нещо доктор?

— Естествено, че не. Но аз съм много квалифициран масажист и затова мога да определям точно състоянието на тонуса. 78,3 е... доста високо — Ром се поколеба, а после заговори — То е само с осем десети под нивото на невъзвратим спазъм. Продължителното напрежение в гърба може да рефлектира в стомашните нерви и да предизвика парасимпатичен гастрит.

— Това ми звучи... зле — каза Мелисанда.

— Ами... Определено не е добре — отвърна Ром. — Напрежението в гърба е разрушително за здравето, особено когато се натрупва около вратните прешлени и горната част на гръбнака.

— Тук ли? — попита Мелисанда, като докосна врата си.

— По-скоро *тук* — каза Ром, посягайки със стоманения, обвит в специална пластмасова материя кожен резонатор и докосвайки едно местенце на 12 сантиметра под мястото, което бе показала тя.

— Хммм — произнесе Мелисанда учудена, но не и убедена.

— А пък *тук* се намира друга типична точка — продължи Ром, като протегна втори манипулатор.

— Това гъделичка — каза му Мелисанда.

— Само в началото. Трябва също да спомена и *това* място, което е характерно за проблема. И това също. — Трети, а може би четвърти и пети манипулатор се насочи към посочените точки.

— Е... Това наистина е хубаво — каза Мелисанда, докато дълбоките трапецовидни мускули на стройния ѝ гръб се движеха леко под умелите меки манипулатори на Ром.

— То има признат терапевтичен ефект — каза ѝ Ром. — А и твоята мускулатура реагира много добре. Просто вече усещам успокояването на тонуса.

— Аз също го чувствам. Но знаеш ли, едва сега усещам това странно струпване от мускули в основата на тила си.

— Сега ще се заема. Връзката на врата с гръбнака е първичната зона за разпространение на голяма част от напрежението. Но ние предпочитаме да я атакуваме индиректно, като премахваме напреженията в крайните точки. Като тази. А сега аз мисля...

— Да, да, добре... Яяяя, никога не съм си представяла, че съм толкова *стегната*. Тоест, чувствам, че без да съм подозирала, като да съм имала гнездо с *живи змии* под кожата си.

— Точно така се чувства скритото напрежение — каза Ром. — Коварно и неприятно, трудно за премахване и по-опасно от нетипична лакътна тромбоза... Да, сега вече постигнахме качествено отпускане на главните гръбначни връзки в горната част на гърба и можем да продължим по този начин.

— Хммм — обади се Мелисанда. — Това не е ли нещо като...

— Определено *показателно* — бързо каза Ром. — Сега усещаш ли промяната?

— Не! Е, може би... Да! Наистина! Чувствам се... по-леко.

— Чудесно. Затова ще продължим движението покрай нервните и мускулните пътища, като действаме винаги постепенно, както го правя сега.

— Предполагам, че... Но аз наистина не знам дали ти би трябвало...

— Чувстваш ли някой от тези ефекти да ти е *противопоказан*? — попита Ром.

— Не, не става дума за това. Всичко, което усещам, е чудесно. Чувствам се *добре*. И въпреки това не знам дали ти би трябвало да... Тоест, виж сега, предната част на *ребрата* не може да бъде напрегната, нали?

— Разбира се.

— Тогава защо ти...

— Защото лечението изисква да се масажират съответните връзки и прилежаща мускулатура.

— Ооо. Хммм. Хей. Хей! Хей, ти!

— Да?

— Нищо... Наистина чувствам, че се *отпускам*. Но наистина ли е предвидено да се чувствам толкова *приятно*?

— Ами... Защо не?

— Защото ми се струва странно. Защото не ми се вижда твърде терапевтично това приятно чувство.

— Явно това е някакъв страничен ефект — каза Ром. — Мисли за него като за вторично усещане. В постигането на добро здраве удоволствието понякога е неизбежно. Но няма от какво да се тревожиш, дори и когато...

— Не, чакай малко!

— Да?

— Аз мисля, че е по-добре това да *го прескочиш*. Искам да кажа, че всичко си има *граница*. Не можеш да опипваш *всяко* проклето местенце по тялото ми. Разбираш ли какво искам да ти кажа?

— Знам, че човешкото тяло е единно цяло без шевове и разделителни ивици — отвърна Ром. — Говорейки като масажист, аз

знам, че нито един нервен център не може да бъде изолиран от другите, въпреки ограниченията на предрасъдъците.

— Да, разбира се, но...

— Естествено, решението за това трябва да бъде твое — продължи Ром, без да спира умелите си манипулации. — Заповядай ми и аз ще се подчиня. Но ако не ми наредиш друго, аз ще продължа така...

— Оххх!

— И естествено така.

— Ооооо, Боже мой!

— Защото целият процес на премахване на напрежението, както го наричаме ние, е точно съпоставим с феномена на обезболяването и хммм, така можем да отбележим, без да ни изненадва, че парализата е просто върховно напрежение...

Мелисанда изстена.

— ...А освобождаването е съответно трудно, да не кажем често невъзможно, тъй като човекът е твърде стегнат. Но понякога не е така. Чувстваш ли например нещо, когато ти правя така?

— *Да чувствам* нещо ли? Мога да кажа, че чувствам повече...

— А когато правя така? А така?

— О, Света майко божия! Миличък, та ти ме изваждаш от равновесие! О, мили Боже, какво става с мен, какво ми става, подлудявам!

— Не, скъпа Мелисанда, не подлудяваш. Ти скоро ще постигнеш... съкращението.

— Така ли го наричаш, ти, лукаво, прекрасно нещо?

— Та това е едно от наименованията му. Сега, само ако ми бъде позволено да...

— Да, да, да! Не! Чакай! Спри, *Франк спи в спалнята и може да се събуди всеки момент!* Спри, това е заповед!

— Франк няма да се събуди — увери я Ром. — Аз изследвах дъха му и установих остатъци от барбитурати. И затова можеш да бъдеш спокойна, все едно че Франк е в „Де Моанс“.

— Често съм си мислила за него точно така — призна Мелисанда. — Но сега наистина трябва да разбере кой те е изпратил.

— Още не ми се иска да разкривам това. Поне докато не си се отпуснала и постигнала докрай съкращението, за да приемеш...

— Отпусната съм, момчето ми! Кой те изпрати?

Ром се поколеба.

— Всъщност, Мелисанда, аз се самоизпратих — бързешком изрече той.

— Ти какво?

— Всичко започна преди три месеца — започна да ѝ разказва Ром. — Беше четвъртък. Ти беше в „Стерн“ и се чудеше дали да си купиш тостер за сусамени филийки, който свети в тъмното и рецитира „Непобедимия“.

— Спомням си този ден — тихо изрече тя. — Не купих тостера и все съжалявам за това.

— Аз стоях наблизко — продължи Ром. — На единадесети щанд в секцията за домашни уреди. Видях те и се влюбих. Просто така.

— Но това е *странно* — каза Мелисанда.

— И аз го почувствах така. Казах си, че не може да бъде. Отказвах да повярвам. Мислех, че може би някой от транзисторите ми се е повредил или че ми е повлияло времето. Беше много горещ и влажен ден, а в такива дни проводниците ми просто подлудяват.

— Спомням си времето — отговори Мелисанда. — Аз също се чувствах странно.

— Всичко това ме разстрои ужасно — продължи Ром. — Не можех да се поддам току-така. Казах си, че трябва да си гледам работата и да се откажа от подобна лудост, която не е за мен. Но през нощта те сънувах и всеки сантиметър от кожата ми те желаеше.

— Но твоята „кожа“ е направена от *метал* — каза Мелисанда. — А металът не може да *чувства*.

— Скъпа Мелисанда — нежно произнесе Ром. — Ако кожата не може да спре да усеща, не е ли възможно металът да започне да чувства? Щом нещо чувства, защо и друго нещо да не може? Не знаеш ли, че звездите обичат и мразят, че свръхновата изпитва страст, а мъртвите звезди са точно като мъртви хора или мъртви машини? Дърветата си имат желания, а аз лично съм чувал пиянския смях на сградите, непреодолимата страст на пътищата...

— Но това е лудост! — заяви Мелисанда. — Кой ли умник те е проектирал така?

— Моите функции като работник са зададени в завода, но любовта ми е свободна, израз на личността ми като цяло.

— Всичко, което казваш е ужасно и неестествено.

— Сам го разбирам — тъжно произнесе Ром. — Първоначално направо не можех да повярвам. Аз ли бях това? Влюбен в човек? Винаги съм бил толкова чувствителен, толкова нормален, толкова разбиращ личната си гордост, толкова сигурен в преценката си. Да не мислиш, че ми се искаше да загубя всичко това? Не! Аз реших да потисна любовта си, да я убия, да живея така, сякаш я няма.

— Но после си променил решението си. Защо?

— Трудно е да се обясни. Помислих си за всичкото време, което ми предстои, неподвижността, коректността, собствениците ми — определено насилие над собствената ми личност — и не успях да се съдържа. Доста бързо разбрах, че ще е по-добре да обичам — смешно, безнадеждно, ненормално, отблъскващо, *невъзможно* — отколкото изобщо да се откажа от това чувство. Затова реших да рискувам всичко — една абсурдна прахосмукачка, влюбена в дама — да рискувам, но не и да се откажа! И така, с помощта на една съчувстваща ми машина за доставки, аз съм тук.

Мелисанда се замисли.

— Колко странно, но пълноценно същество си ти? — каза тя.

— Като теб... Мелисанда, ти ме обичаш.

— Може би.

— Да, обичаш ме. Защото аз те събудих. Преди мен плътта ти беше възплъщение на твоята идея за метал. Ти се движеше като един автомат, какъвто мислиш, че съм аз. Ти притежаваше не повече живот от едно дърво или птица. Ти беше подвижна кукла, стояща в очакване. Ти беше всичко това, преди аз да те докосна.

Тя кимна, разтърка очи и се заразхожда из стаята.

— Но сега ти живееш — каза Ром. — И ние се открихме взаимно, въпреки неудобствата. Слушаш ли ме, Мелисанда?

— Да, слушам те.

— Ние трябва да обмислим нещата. Бягството ми от „Стерн“ ще бъде разкрито. Ти ще трябва да ме скриеш или да ме закупиш. Съпругът ти, Франк, няма защо да разбере. Неговата любов може да бъде навсякъде другаде и нека си я има. Щом се погрижим за тези подробности, ние ще можем... Мелисанда!

Тя бе започнала да се движи в кръг около него.

— Скъпа, какво има?

Тя бе сложила ръката си върху кабела му. Ром остана неподвижен, без да се опита да се отбранява.

— Мелисанда, скъпа, почакай малко и ме изслушай...

Красивото ѝ лице се изкриви. Тя яростно дръпна кабела и го изтръгна от вътрешността на Ром, убивайки го по средата на изречението.

Тя остана с кабела в ръка, а очите ѝ се оглеждаха диво.

— Копеле, подло копеле такава — произнесе тя. — Да не мислиш, че можеш да ме превърнеш в проклета *машинна прищявка*? Да не мислиш, че можеш ти, или някой друг, да ме включваш и изключваш? Това няма да стане. Ти или Франк, или който и да било няма да го получите! По-добре да умра, отколкото да приема извратената ти любов. Когато поискам, аз ще избира мястото, времето и човека. И това ще бъде *мое* решение, а не твое или на някой друг. *Мое*, ясно ли ти е?

Ром, естествено, вече не можеше да отговори. Но може би той бе разбрал точно преди края си, че в отношението ѝ нямаше нищо лично към него. Причината не беше в това, че той представлява червено-оранжев цилиндър. Трябва да беше разбрал, че нямаше значение дали той е някаква зелена пластмасова сфера, върбово дърво или красив млад мъж.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.